

POSTANOWIENIE

29 maja 2025 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Dariusz Dończyk

na posiedzeniu niejawnym 29 maja 2025 r. w Warszawie

w sprawie z powództwa A.C. i U.C.

przeciwko Bankowi w W.

o ustalenie i zapłatę ewentualnie o ustalenie i zapłatę,

na skutek skargi kasacyjnej Banku w W.

od wyroku Sądu Apelacyjnego w Katowicach

z 10 maja 2023 r., I ACa 178/22,

1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;

2. obciąża stronę pozwaną kosztami postępowania kasacyjnego, pozostawiając ich wyliczenie referendarzowi sądowemu.

(J.C.)

UZASADNIENIE

I. Na wstępie należy odnieść się do wyjaśnienia składu osobowego, w którym wydano w sprawie postanowienie Sądu Najwyższego z 29 maja 2025 r., wobec złożenia 20 października 2023 r. (k. 76) przez sędziego wyznaczonego do jej rozpoznania zawiadomienia na podstawie art. 51 k.p.c. o okolicznościach uzasadniających jego wyłączenie od orzekania z uwagi na spłacanie przez niego umowy pożyczki udzielonej przez bank, indeksowanej do kursu franka szwajcarskiego. Wskazano w nim, że ze względu na pozycję ustrojową Sądu

Najwyższego oraz znaczenie orzeczeń wydawanych przez ten Sąd orzeczenie wydane z jego udziałem może oddziaływać na jego sytuację prawną względem banku, z którym sam zawarł i nadal spłaca umowę pożyczki indeksowanej do kursu franka szwajcarskiego, co może wywoływać wątpliwości co do bezstronności sędziego. Wprawdzie postanowieniem Sądu Najwyższego z 24 października 2023 r. (k. 86) odmówiono wyłączenia sędziego wyznaczonego do rozpoznania sprawy, ale orzeczenie to zostało wydane w składzie: SSN Marcin Krajewski, który został powołany na urząd sędziego Sądu Najwyższego postanowieniem Prezydenta RP z 10 października 2018 r. (M.P. z 2018 r., poz. 1031) na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa zawarty w jej uchwale z 28 sierpnia 2018 r. nr 330/2018 r. w przedmiocie przedstawienia Prezydentowi Rzeczypospolitej Polskiej wniosku o powołanie do pełnienia urzędu na siedem wolnych stanowisk sędziego Sądu Najwyższego w Izbie Cywilnej (M.P. z 2018 r., poz. 633). Krajowa Rada Sądownictwa podjęła wyżej wskazaną uchwałę z 28 sierpnia 2018 r. w składzie i w trybie ukształtowanym przepisami ustawy z 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2018 r., poz. 3). Wyżej wskazane okoliczności dotyczące powołania na urząd sędziego Sądu Najwyższego Marcina Krajewskiego uzasadniają wątpliwości co do tego, czy i jakie skutki wywołało postanowienie Sądu Najwyższego wydane z jego udziałem w świetle uchwały składu połączonych Izb Cywilnej, Karnej oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z 23 stycznia 2020 r., BSA I-4110-1/20 (OSNC 2020, nr 4, poz. 34) oraz orzeczeń Europejskiego Trybunału Praw Człowieka (zob. np. wyrok z 3 lutego 2022 r., skarga nr 1469/20, Advance Pharma Sp. z o.o. przeciwko Polsce) i Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej (zob. np. wyrok z 7 listopada 2024 r., C-326/23, ECLI:EU:2024:940). Dotyczy to w szczególności oceny czy Sąd Najwyższy w takiej obsadzie spełniał kryteria, jakim powinien odpowiadać sąd określone w art. 45 ust. 1 Konstytucji, art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności sporządzonej w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r. (Dz. U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284) oraz art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE w zw. z art. 47 Karty Praw Podstawowych (zob. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z 26 października 2022 r., II CSKP 556/22, z 15 lutego 2024 r., I CSK 4343/22, I CSK 5052/22, I CSK 5970/22 i CSK 6303/22, z 12 kwietnia 2024 r., II CSKP 1869/22,

z 9 maja 2024 r., II CSKP 1483/22 i z 8 listopada 2024 r., II CSKP 1211/22), a w konsekwencji czy orzeczenie wydane w takim składzie osobowym było wiążące w dalszym postępowaniu. Odniesienie się do tej kwestii prawnej było jednak obecnie bezprzedmiotowe z uwagi nie tylko na brak wniosków stron o wyłączenie sędziego wyznaczonego do rozpoznania sprawy, ale także z uwagi na zmianę okoliczności, która nastąpiła po wydaniu postanowienia o odmowie wyłączenia sędziego wyznaczonego do rozpoznania sprawy polegającą na wykonaniu przez niego ugody zawartej z bankiem, w wyniku czego jego zobowiązanie z tytułu pożyczki indeksowanej do kursu franka szwajcarskiego wygasło, a strony zobowiązały się nie dochodzić wobec siebie żadnych roszczeń. Stosowne oświadczenie w tym przedmiocie zostało złożone przez sędziego wyznaczonego do rozpoznania sprawy (wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania) i załączone do akt (k. 90). Zdezaktualizowały się więc przyczyny, które wskazane zostały w zawiadomieniu sędziego jako uzasadniające jego wyłączenie od orzekania w tej sprawie.

II. Określone w art. 398⁴ § 2 k.p.c. wymaganie uzasadnienia w skardze kasacyjnej wniosku o przyjęcie jej do rozpoznania zostaje spełnione, jeśli skarżący wykaże, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Cel wymagania przewidzianego w art. 398⁴ § 2 k.p.c. może być zatem osiągnięty jedynie przez powołanie i uzasadnienie istnienia przesłanek o charakterze publicznoprawnym, które – zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. – będą mogły stanowić podstawę oceny skargi kasacyjnej pod kątem przyjęcia jej do rozpoznania. Na tych jedynie przesłankach Sąd Najwyższy może oprzeć rozstrzygnięcie w kwestii przyjęcia bądź odmowy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

W skardze kasacyjnej wniesionej od wyroku Sądu Apelacyjnego w Katowicach z 10 maja 2023 r. (sygn. akt I ACa 178/22), pełnomocnik pozwanego Banku w W., oparł wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania na przyczynach określonych w art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c.

Skarżący dostrzegł potrzebę wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości i wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, tj. art. 4 ust. 2 i art. 6 ust. 1 Dyrektywy 93/13, art. 65 k.c., art. 354 k.c., art. 358 § 2 k.c., art. 385¹ § 1 i 2 k.c., art. 385² k.c., art. 69 ust. 3 Prawa bankowego, a także art. 189 k.p.c.

Ponadto skarżący wskazał na występujące w sprawie trzy istotne zagadnienia prawne. Pierwsze z nich dotyczyło wykładni art. 385¹ § 1 zd. drugie k.c. w zw. z art. 4 ust. 2 dyrektywy 93/13 oraz art. 385² § 2 k.c. w związku z motywem 21 tej dyrektywy, a w szczególności pytania, czy uznanie klauzul spreadowych za abuzywne, mimo że nie dotyczą głównego przedmiotu umowy, uzasadnia stwierdzenie nieważności całej umowy kredytu, przy jednoczesnym braku abuzywności klauzul ryzyka walutowego określających główny przedmiot tej umowy. Drugie zagadnienie koncentrowało się na kwestii wyeliminowania abuzywnych klauzul indeksacyjnych oraz rozważenia możliwości zastosowania stawki referencyjnej WIBOR jako podstawy dla określenia oprocentowania zobowiązań kredytowych wyrażonych w walucie polskiej, w świetle wykładni art. 385¹ § 2 k.c. w związku z art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13 oraz motywem 21 tej dyrektywy. Trzecie zagadnienie związane było z wykładnią art. 69 ust. 3 Prawa bankowego oraz jego wpływem na charakter umowy kredytu denominowanego lub indeksowanego. Dotyczyło również pytania, czy możliwość spłaty kredytu w walucie obcej uzasadnia uznanie kredytu denominowanego lub indeksowanego za udzielony w złotych polskich, uwzględniając wpływ klauzul abuzywnych na charakter tej umowy.

Przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania ze względu na przesłankę z art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. wymaga wskazania przepisu prawa, którego wykładnia budzi wątpliwości, określenia zakresu koniecznej wykładni, podania, na czym polegają wątpliwości związane z rozumieniem przepisu oraz przedstawienia argumentacji przemawiającej za tym, że mają one rzeczywisty i poważny charakter, nie należą zaś do zwykłych wątpliwości związanych z procesem stosowania prawa. Wymagane jest także wykazanie, że treść i znaczenie przepisu nie zostały dostatecznie wyjaśnione w dotychczasowym orzecznictwie lub że istnieje potrzeba zmiany ich dotychczasowej wykładni. Jeżeli podstawą wniosku w tym zakresie jest

twierdzenie o występujących w orzecznictwie sądowym rozbieżnościach wynikających z dokonywania przez sądy różnej wykładni przepisu, konieczne jest także wskazanie rozbieżnych orzeczeń, dokonanie ich analizy i wykazanie, że rozbieżność wynika z różnej wykładni przepisu (zob. np. postanowienie Sądu Najwyższego z 28 marca 2007 r., II CSK 84/07, niepubl. oraz z 14 grudnia 2023 r., I CSK 6110/22, niepubl.). Z kolei – jak wskazano w orzecznictwie Sądu Najwyższego – skarżący, który jako uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazał przyczynę określoną w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., powinien odpowiednio sformułować zagadnienie prawne, wskazać przepisy prawa, na których tle zagadnienie się wyłoniło oraz przedstawić argumentację jurydyczną uzasadniającą możliwość rozbieżnych ocen prawnych oraz świadczącą o istotności tego zagadnienia (zob. np. postanowienia Sądu Najwyższego: z 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002, nr 1, poz. 11, z 2 grudnia 2014 r., II CSK 376/14, niepubl. i z 9 kwietnia 2015 r., V CSK 547/14, niepubl.). W świetle ugruntowanego orzecznictwa zagadnienie prawne jest istotne, gdy jeżeli jego rozstrzygnięcie ma znaczenie dla ukierunkowania praktyki sądowej i rozstrzygnięcia sprawy, w której zagadnienie powstało (zob. np. postanowienie Sądu Najwyższego z 18 września 2012 r., II CSK 180/12, niepubl. oraz z 2 grudnia 2014 r., II CSK 376/14, niepubl.), wywołuje poważne wątpliwości, a zarazem nie było dotychczas rozstrzygnięte w judykaturze albo dotychczasowe orzecznictwo wymaga zmiany (zob. np. postanowienie Sądu Najwyższego z 14 maja 2025 r., I CSK 3378/23, niepubl. oraz z 24 sierpnia 2016 r., II CSK 94/16, niepubl.). Kwestia taka powinna spełniać wymagania stawiane zagadnieniu prawnemu przedstawianemu Sądowi Najwyższemu przez sąd drugiej instancji w razie powstania poważnych wątpliwości (art. 390 § 1 k.p.c. - zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z 23 stycznia 2014 r., I UK 361/13, niepubl. oraz z 14 września 2012 r., I UK 218/12, niepubl.), których nie można rozwiązać za pomocą powszechnie przyjętych reguł wykładni prawa (zob. postanowienia Sądu Najwyższego z 8 maja 2015 r., III CZP 16/15, niepubl. oraz z 24 października 2012 r., I PK 129/12, niepubl.). Chodzi przy tym wyłącznie o poważne wątpliwości, wymagające zaangażowania Sądu Najwyższego, wykraczające poza poziom zwykłych wątpliwości prawnych, które powstają niemal w każdym procesie decyzyjnym stosowania prawa. W celu spełnienia przesłanki

przewidzianej w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. nie wystarczy samo sformułowanie pytania (pytań) do Sądu Najwyższego. Konieczne jest również zaproponowanie możliwych (odmiennych) odpowiedzi na postawione pytanie. Ograniczenie się do sformułowania pytania, wymagającego zdaniem skarżącego udzielenia odpowiedzi, nie wypełnia dyspozycji wskazanego przepisu. (zob. m.in. np. postanowienia Sądu Najwyższego: z 15 grudnia 2011 r., II PK 183/11, niepubl., z 20 grudnia 2011 r., II PK 207/11, niepubl., z 9 stycznia 2017 r., II CSK 423/16, niepubl. oraz z 16 maja 2018 r., II CSK 12/18, niepubl.). Wskazuje się na konieczność wskazania na występujące rozbieżności interpretacyjne przy rozstrzyganiu przedstawionego zagadnienia prawnego w orzecznictwie lub nauce prawa (zob. postanowienia Sądu Najwyższego z 10 maja 2018 r., I CSK 798/17, niepubl., z 26 kwietnia 2018 r., IV CSK 585/17, niepubl. oraz z 8 kwietnia 2018 r., V CSK 577/17, niepubl.).

Wątpliwości przytoczone we wniosku, w kontekście zarzutów skargi i przedmiotu postępowania, dotyczyły skutków zawarcia w umowie kredytowej powiązanej z walutą obcą (frankiem szwajcarskim) postanowień umownych wyrażających ryzyko walutowe i odsyłających do tabel kursowych banku przy przeliczeniu waluty obcej na złote polskie i odwrotnie. W uzasadnieniu wniosku skarżący przytoczył szereg orzeczeń Sądu Najwyższego i sądów powszechnych oraz Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej odnoszących się do wykładni wskazanych przepisów oraz szereg orzeczeń odnośnie do problemów ujętych w zagadnieniach prawnych sformułowanych w skardze kasacyjnej w celu wykazania ich istnienia w sprawie. Problematyka ta nie stanowi obecnie novum. Była wielokrotnie poruszana przez Sąd Najwyższy w orzeczeniach dotyczących podobnych umów kredytowych, nie tylko na etapie wstępnej oceny. Zagadnienia te były wszechstronnie podejmowane w nowszym orzecznictwie Sądu Najwyższego i Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, co doprowadziło do ujednolicenia kierunków orzecznich (por. np. uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 7 maja 2021 r., III CZP 6/21, OSNC 2021, nr 9, poz. 56, wyroki Sądu Najwyższego: z 11 grudnia 2019 r., V CSK 382/18, OSNC-ZD 2021, nr 2, poz. 20, z 10 maja 2022 r., II CSKP 163/22, z 13 maja 2022 r., II CSKP 464/22, z 13 maja 2022 r., II CSKP 405/22, z 20 czerwca 2022 r., II CSKP 701/22, z 9 września 2022 r., II CSKP 794/22, z 26 stycznia 2023 r., II CSKP 722/22, z 20

lutego 2023 r., II CSKP 809/22, z 25 maja 2023 r., II CSKP 1311/22, z 28 lipca 2023 r., II CSKP 611/22, z 25 października 2023 r., II CSKP 820/23, z 29 listopada 2023 r., II CSKP 1460/22 oraz II CSKP 1753/22, i z 19 stycznia 2024 r., II CSKP 874/22 oraz II CSKP 36/23; postanowienia Sądu Najwyższego: z 27 kwietnia 2023 r., I CSK 3629/22, z 8 grudnia 2023 r., I CSK 5651/22 i z 29 maja 2024 r., I CSK 2038/23 oraz powołane tam dalsze orzecznictwo Sądu Najwyższego; w judykaturze Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej zob. zwłaszcza wyroki: z 29 kwietnia 2021 r., C-19/20, I.W., R.W. przeciwko Bank BPH S.A., ECLI:EU:C:2021:341, z 18 listopada 2021 r., C-212/20, M.P., B.P. przeciwko „A.”, ECLI:EU:C:2021:934, z 16 marca 2023 r., C-6/22, M.B.,U.B., M.B. przeciwko X S.A.,ECLI:EU:C:2023:216 i z 23 listopada 2023 r., C-321/22, ZL, KU, KM przeciwko Provident Polska S.A.,ECLI:EU:C:2023:911). W powołanych orzeczeniach odniesiono się do wszystkich aspektów prawnych wykładni i stosowania przepisów prawnych powołanych przez skarżącego dla uzasadnienia występowania przesłanek uzasadniających przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania.

W szczególności obecnie za ugruntowane w orzecznictwie uznaje się stanowisko, że postanowienia umowy kredytu złotowego indeksowanego do waluty obcej (denominowanego w walucie obcej) zawierające postanowienia kształtujące klauzule ryzyka walutowego określają główne świadczenia kredytobiorcy (zob. np. wyroki Sądu Najwyższego z 11 grudnia 2019 r., V CSK 382/18, OSNC-ZD 2021, nr 2, poz. 20 oraz z 30 września 2020 r., I CSK 556/18, niepubl. oraz postanowienie Sądu Najwyższego z 23 stycznia 2025 r., I CSK 839/24, niepubl. w związku ze stanowiskiem wyrażonym w wyrokach Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z 30 kwietnia 2014 r., C-26/13, Kásler i Káslerné Rábai, ECLI:EU:C:2014:282, z 26 lutego 2015 r., C-143/13, Matei, ECLI:EU:C:2015:127, z 23 kwietnia 2015 r., C-96/14, Van Hove, ECLI:EU:C:2015:262, z 20 września 2017 r., C-186/16, Andriuc i in., ECLI:EU:C:2017:703 i z 3 października 2019, C-260/18, Dziubak, ECLI:EU:C:2019:819). Klauzule waloryzacyjne, które nie zostały wyrażone w umowie kredytu w sposób jasny i precyzyjny, podlegają badaniu pod kątem spełnienia przesłanek z art. 385¹ § 1 k.c.

Zagadnienia prawne związane z możliwością przyjęcia przez sąd nieważności umowy kredytu zawartej z konsumentem zawierającej postanowienia

niedozwolone o takiej treści jak zawarta przez strony, jak również dotyczące możliwości lub braku takiej możliwości utrzymania się pozostałej części umowy po wyeliminowaniu z nich postanowień waloryzacyjnych o charakterze abuzywnym były przedmiotem wielokrotnych i wyczerpujących wypowiedzi Sądu Najwyższego i Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej. Przyjęto w nich, że uznanie tych klauzul za abuzywne oznacza, że są one – z mocy samego prawa od momentu zawarcia umowy – bezskuteczne (nie wiążą) konsumentów (art. 385¹ § 1 k.c.), jednak strony pozostają związane umową w pozostałym zakresie, jeśli jest to tylko możliwe. Stwierdzenie niedozwolonego charakteru postanowienia w umowie kredytu może uzasadniać jednak uznanie umowy za nieważną. Umowa będzie dotknięta nieważnością, gdy bez abuzywnych postanowień jej obowiązywanie nie jest możliwe w świetle prawa krajowego i nie zaszły przesłanki umożliwiające zastosowanie regulacji zastępczej. Zastosowanie tych sankcji wadliwej czynności prawnej jest możliwe, jeśli konsument nie potwierdził abuzywnych postanowień i nie udzielił świadomej i wolnej zgody na te klauzule, tym samym odmawiając przywrócenia im skuteczności z mocą wsteczną (zob. np. uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 7 maja 2021 r. – zasada prawna - III CZP 6/21, OSNC 2021, nr 9, poz. 56; wyroki Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z 3 października 2019 r., C-260/18, Kamil Dziubak, Justyna Dziubak przeciwko Raiffeisen Bank International AG i z 29 kwietnia 2021 r., C-19/20, I.W., R.W. przeciwko Bank BPH S.A, ECLI:EU:C:2021:341 oraz wyroki Sądu Najwyższego z 11 grudnia 2019 r., V CSK 382/18, OSNC-ZD, 2021, nr 2, poz. 20, z 16 września 2021 r., I CSKP 166/21, niepubl. i z 20 lutego 2023 r., II CSKP 809/22, niepubl.). W uzasadnieniu powołanej wyżej uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego (zasady prawnej) z 7 maja 2021 r., III CZP 6/21 wskazano, nawiązując do wcześniejszego orzecznictwa, w tym orzecznictwa Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, że zastąpienie niedozwolonego postanowienia umownego odnoszącego się do sposobu określania kursu waluty obcej (w umowie kredytu indeksowanego czy denominowanego) innym sposobem określenia kursu waluty obcej jest dopuszczalne wyłącznie w sytuacji łącznego spełnienia trzech przesłanek: (1) umowa nie może obowiązywać bez tej klauzuli – oceniane obiektywnie; (2) brak uzupełnienia prowadzi do szczególnie niekorzystnych skutków

dla konsumenta – ocenianych indywidualnie, z uwzględnieniem jego stanowiska; (3) istnieje przepis dyspozytywny lub inny przepis stosowany za zgodą stron, który może uzupełnić lukę bez naruszenia interesu konsumenta.

W aktualnym orzecznictwie Sądu Najwyższego przeważa pogląd, że wyeliminowanie z umowy kredytu indeksowanego do waluty obcej klauzul przeliczeniowych, uznanych za abuzywne, prowadzi również do upadku klauzuli ryzyka walutowego. Klauzula ta jest charakterystyczna dla umowy kredytu indeksowanego do waluty obcej i uzasadnia powiązanie stawki oprocentowania ze stawką LIBOR. Takie przekształcenie umowy jest na tyle daleko idące, że należy ją uznać za umowę o odmiennej istocie i charakterze, nawet jeśli nadal dotyczy innego podtypu czy wariantu umowy kredytu. W konsekwencji, po wyeliminowaniu tego rodzaju klauzul, utrzymanie umowy w formie zamierzonej przez strony nie jest możliwe (por. np. wyroki Sądu Najwyższego z 11 grudnia 2019 r., V CSK 382/18, OSNC-ZD 2021, z. B, poz. 20, z 13 kwietnia 2022 r., II CSKP 15/22, z 10 maja 2022 r., II CSKP 285/22, OSNC-ZD 2022, nr 4, poz. 45. i II CSKP 382/22, z 13 maja 2022 r., II CSKP 405/22 i II CSKP 293/22, z 8 listopada 2022 r., II CSKP 1153/22, z 26 stycznia 2023 r., II CSKP 722/22, z 20 lutego 2023 r., II CSKP 809/22 oraz wyroki Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z 14 marca 2019 r., C-118/17, ECLI:EU:C:2019:207, z 5 czerwca 2019 r., C-38/17, ECLI:EU:C:2019:461 i z 3 października 2019 r., C-260/18, ECLI:EU:C:2019:819).

Odnośnie do kwestii podnoszonej w drugim z zagadnień dotyczącego wyeliminowania abuzywnych klauzul indeksacyjnych oraz rozważenia możliwości zastosowania stawki referencyjnej WIBOR jako podstawy dla określenia oprocentowania zobowiązań kredytowych wyrażonych w walucie polskiej, Sąd Najwyższy odrzucił taką możliwość. Wyeliminowanie abuzywnych klauzul indeksacyjnych skutkuje upadkiem umowy kredytu, ponieważ ich usunięcie eliminuje mechanizm indeksacji, który stanowi integralną część umowy. Modyfikacja umowy poprzez zastosowanie stawki WIBOR (podobnie stawki LIBOR) dla kredytu złotowego nie znajduje podstaw prawnych, zgodnie z wykładnią art. 385¹ § 2 k.c., art. 6 ust. 1 oraz motywem 21 dyrektywy 93/13 (zob. m.in. wyroki Sądu Najwyższego: z 8 listopada 2022 r., II CSKP 1153/22, z 10 maja 2022 r., II CSKP 285/22, z 13 maja 2022 r., II CSKP 293/22, oraz postanowienia Sądu

Najwyższego: z 27 kwietnia 2023 r., I CSK 2707/22 i I CSK 3629/22, z 2 czerwca 2023 r., I CSK 4115/22 i I CSK 4355/22, z 29 listopada 2023 r., II CSKP 1753/22 oraz z 18 grudnia 2024 r., I CSK 172/24).

Odnosnie zaś do zagadnienia dotyczącego wykładni art. 69 ust. 3 Prawa bankowego, przyjęta linia orzecznicza jednoznacznie wskazuje, że możliwość spłaty kredytu w walucie obcej nie zmienia charakteru umowy kredytu jako denominowanego lub indeksowanego, ani nie eliminuje abuzywności klauzul przeliczeniowych. (zob. np. postanowienia Sądu Najwyższego z 6 września 2024 r., I CSK 2369/24, niepubl. i z 10 września 2024 r., I CSK 2491/23, niepubl. i powołane tam dalsze orzecznictwo). Tym samym zagadnienie to również nie budzi już istotnych wątpliwości prawnych.

W odniesieniu do wykładni art. 189 k.p.c. należy zauważyć, że interes prawny w żądaniu ustalenia istnienia albo nieistnienia stosunku prawnego powinien być postrzegany elastycznie. Powyższy interes należy oceniać, uwzględniając cele, którym służy sądowa ochrona prawna oraz przedmiotowe granice prawomocności materialnej wyroku, wynikające z art. 365 w zw. z art. 366 k.p.c. (por. np. wyroki Sądu Najwyższego z 10 maja 2022 r., II CSKP 163/22, niepubl. i z 20 czerwca 2022 r., II CSKP 701/22, niepubl., a także postanowienie Sądu Najwyższego z 13 lipca 2023 r., I CSK 3622/22, niepubl. i powołane tam orzecznictwo). W wyroku z 23 listopada 2023 r., C-321/22, ZL, KU, KM przeciwko Provident Polska S.A., ECLI:EU:C:2023:911, Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej stwierdził ponadto, że dyrektywa 93/13 sprzeciwia się takiej wykładni przepisów krajowych, która negowałaby interes prawny jako przesłankę powództwa zmierzającego do stwierdzenia bezskuteczności nieuczciwego warunku umownego z tego tylko powodu, że konsumentowi może przysługiwać powództwo o zwrot nienależnego świadczenia, lub gdy może się on powołać na tę bezskuteczność podejmując obronę przed powództwem zmierzającym do zasądzenia świadczenia opartego na takim warunku umownym.

Obecnie w orzecznictwie Sądu Najwyższego nie budzi wątpliwości, że umowa kredytu jest umową wzajemną (zob. uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 28 lutego 2025 r., III CZP 126/22, niepubl.). Możliwość

wykorzystania prawa zatrzymania w stosunku do strony będącej konsumentem przez bank musi być jednak oceniona przez pryzmat art. 6 ust. 1 i art. 7 ust. 1 dyrektywy 93/13 (zob. postanowienie Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z 8 maja 2024 r., C-424/22, WN przeciwko Santander Bank Polska S.A. oraz wyroki Sądu Najwyższego z 28 lutego 2025 r., II CSKP 2231/22, niepubl. oraz z 11 marca 2025 r., II CSKP 617/23, niepubl.). Przepisy dotyczące prawa zatrzymania zostały już więc wyjaśnione w orzecznictwie tych Sądów.

Należy wskazać, że w ramach przedsądu Sąd Najwyższy niejednokrotnie odmawiał przyjęcia do rozpoznania skarg kasacyjnych pozwanego banku opartych na tożsamej bądź zbliżonej argumentacji, w ostatnim czasie m.in. w postanowieniach: z 14 maja 2025 r., I CSK 3378/23, z 27 lutego 2025 r., I CSK 865/23, z 13 grudnia 2024 r., I CSK 534/24, z 13 grudnia 2024 r., I CSK 453/24; z 18 grudnia 2024 r., I CSK 172/24, z 21 listopada 2024 r., I CSK 1472/23, I CSK 2638/23, z 10 września 2024 r., I CSK 2522/23. W celu uniknięcia zbędnych powtórzeń, należy odwołać się do uzasadnień tych postanowień. W świetle obecnych orzeczeń, skarga jest zatem nieaktualna, co uniemożliwia jej przyjęcie do rozpoznania.

Skarżący nie wykazał, by w dacie orzekania w przedmiocie przedsądu istniała potrzeba kolejnego odniesienia się przez Sąd Najwyższy do przedstawionej regulacji i problematyki. Uwzględniając dotychczasowe orzecznictwo unijne oraz aktualny dorobek orzecniczy Sądu Najwyższego, nie było podstaw do kolejnej wypowiedzi Sądu Najwyższego w tej materii, z uwzględnieniem publicznoprawnych, ponadindywidualnych zadań skargi kasacyjnej.

Wskazać należy również, że nie zachodzi nieważność postępowania, którą Sąd Najwyższy bierze pod rozwagę – w granicach zaskarżenia – z urzędu (art. 398¹³ § 1 k.p.c.).

Z przytoczonych względów należało odmówić przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398⁹ § 2 k.p.c.).

O kosztach postępowania kasacyjnego – na stosowny wniosek zawarty w odpowiedzi na skargę kasacyjną – orzeczono na podstawie art. 108 § 1 k.p.c.,

obciążając nimi na podstawie art. 98 § 1 w zw. z art. 391 § 1 i art. 398²¹ k.p.c. stronę pozwaną, która przegrała sprawę w postępowaniu kasacyjnym.

Dariusz Dończyk

(A.G.)

[SOP]